

**KONYUKTIVA KASALLIKLARI. PATOGENEZI, KLASSIFIKATSIYASI,
KLINIKASI, DIAGNOSTIKA, DIFFERINSIAL DIAGNOSTIKASI
VA DAVOLASH**

Khamdamov Botirjon Nusratullo og'li

Haydarov Og'abek Ulug'bek o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabasi

Boliyev Islomjon Baxtiyarovich

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 4-kurs talabasi

G'aybullayev Kamronbek Fahriddin o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Xalq Tabobati fakuteti 4-kurs talabasi

Qodirov Javohir Jasurbek o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Pediatriya fakuteti 2-kurs talabasi

Farmonov Samandar Anvar o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Davolash ishi fakuteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada konyuktika kasalligi haqida atroflicha ma'lumot berilib, uning patogenezi, klassifikatsiyasi, klinikasi, diagnostikasi va davolash usullari haqida bayon qilingan.

Kalit so'zlar: konyuktiva, ko'z kasalliklari, allergiya, klinikasi, diagnostikasi, davolash usullari va h.k.

Konyuktiva deyarli shaffof membrana bo'lib, ko'zning oq qismini, sklerani, shuningdek, ichki tomondan ko'z qovoqlarini qoplaydi. Uning vazifasi ko'z olmasini tashqi omillardan himoya qilishdir, garchi u ko'z yoshi tarkibiy qismlarining shakllanishiga va ko'zning immunologik himoyasiga ham aralashadi. Konyuktivit eng tez-tez uchraydigan patologiya bo'lib, uning barcha kelib chiqishiga xos bo'lgan ba'zi xususiyatlarga ega, masalan: qizil ko'z va ko'paygan sekretiya, konyuktivitning har bir turi uchun farq qiladi. Eng tez-tez uchraydigan virusli kelib chiqishi, klinikasi juda o'zgaruvchan, lekin odatda juda gulli, bir tomonlama boshlanadi, ko'pincha 3-7 kundan keyin ikki tomonlama bo'ladi. Ba'zida ko'z qovog'ining sezilarli shishishi bilan birga keladi. Bu holda sekretiya suvli, ammo keyinchalik biroz qalinroq bo'lishi mumkin. Davolash simptomatikdir, chunki uning rivojlanishining oldini olish mumkin emas, bu virusning tajovuzkorligiga qarab bir haftadan bir oygacha davom etishi mumkin. Bu ko'pincha allergik holatdan aziyat chekadigan odamlarda paydo bo'ladi, allergik konyuktivitga shaxsga xos bo'lgan bir qator

moddalar sabab bo'lishi mumkin. Ushbu turdagi konyuktivit ko'pincha mavsumiy elementga ega va bahor va mavsumiy o'zgarishlarda tez-tez uchraydi. Boshqa keng tarqalgan allergenlar chang, gulchang, kosmetika, parfyumeriya yoki dori-darmonlardir va pushti ko'zning allergik belgilari ko'pincha ikkala ko'zga ta'sir qiladi va kuchli qichishish shishishi tez-tez uchraydi.

Nomidan ko'rinib turibdiki, virusli kon'yunktivit havo yoki to'g'ridan-to'g'ri aloqa orqali yuqadigan virus tufayli yuzaga keladi. Odatda sovuqni, o'tkir respiratorli infeksiyalarni yoki qizamiq yoki herpes kabi kasalliklarni keltirib chiqaradigan viruslar ko'pincha virusli kon'yunktivitning sabablari hisoblanadi. Herpes infeksiyasi aslida juda keng tarqalgan, ayniqsa lablar va og'iz hududida sovuq yaralarni keltirib chiqaradigan herpes simplex virusi. Quyoshga ta'sir qilish va yuqori isitma bu sovuq yaralarni keltirib chiqaradigan sababdir. Shu sababli, kon'yunktivitning ushbu turi bilan tanadagi og'riqlar va yuqori nafas yo'llari belgilari kabi boshqa alomatlarni sezish odatiy holdir va u juda yuqumli. Stafilokokklar, streptokokklar va gemofilus kabi bakteriyalar, ayniqsa bolalar orasida juda yuqumli va oson tarqaladigan kon'yunktivitning ushbu turini keltirib chiqaradigan umumiy aybdorlardir. Olovli kuyishlar, ba'zi o'simlik sharbatlari, tirnash xususiyati beruvchi gazlar yoki kimyoviy moddalar va atrof-muhit toksinlari kabi ko'zni tirnash xususiyati beruvchi ba'zi tirnash xususiyati beruvchi moddalar kon'yunktivitni keltirib chiqarishi mumkin. Pinkeye ko'z bilan aloqa qiladigan infeksiyalar (bakteriyalar yoki viruslar), allergiya yoki ba'zi tirnash xususiyati beruvchi moddalar tufayli yuzaga keladi, shuning uchun kon'yunktivitning har xil turlari turli xil alomatlariga olib keladi. Pushti ko'zning belgilari quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

- ✓ Ko'zning nozikligi yoki og'riq (tirnash xususiyati beruvchi kon'yunktivitda kuchli bo'lishi mumkin)
- ✓ qichishish
- ✓ Tanadagi og'riqlar
- ✓ Yorug'likka sezgirlik
- ✓ Ko'zda noqulaylik
- ✓ Ko'z yoki ichki qovoqlarning qizarishi
- ✓ Oqish va ko'z yoshi
- ✓ Uxlayotgan vaqtda oqindi ko'z qovoqlarining qobig'i va bir-biriga yopishib qolishiga olib kelishi mumkin
- ✓ Ko'z qovoqlarining shishishi
- ✓ Infeksiya odatda bir ko'zdan boshlanadi, lekin virusli yoki bakterial kon'yunktivit holatlarida tezda boshqa ko'zga o'tishi mumkin.

✓ Ko'p hollarda pushti ko'z og'rig'i, fotofobi va loyqa ko'rish juda tez-tez uchramaydi va ular yuzaga kelganda glaukoma, uveit, keratit yoki hatto meningit kabi boshqa kasalliklarni istisno qilish uchun tibbiy yordamga murojaat qilish muhimdir.

Madaniyatlar kamdan-kam hollarda olinadi, chunki konyuktivitning ko'p holatlari empirik va (oxir-oqibat) muvaffaqiyatli davolanadi, lekin ko'pincha umumiy imkoniyatlar gamutini ishga tushirgandan keyin. Agar tarix va belgilar bakterial konyuktivitni ko'rsatsa, lekin topikal antibiotiklarga javob bo'lmasa, bakterial madaniyat uchun tamponlar kerak. Virusli madaniyat epidemiya holatlarining klasterlarida mos bo'lishi mumkin. Konyuktivit allergiyadan kelib chiqqan holda qo'zg'atuvchi allergenni aniqlash uchun yamoq testi qo'llaniladi. Sitologiya uchun kon'yunktivani qirib tashlash xlamidiya va zamburug'li infeksiyalarni, allergiya va displaziyani aniqlashda foydali bo'lishi mumkin, ammo qimmatligi va ko'z namunalari bilan ishlashda tajribali laboratoriya xodimlarining etishmasligi tufayli kamdan-kam hollarda amalga oshiriladi. Ba'zida granulomatoz kasalliklarda konyuktival insizyon biopsiyasi amalga oshiriladi. Boshqa alomatlar, jumladan og'riq, ko'rishning xiralashishi va fotofobi kon'yunktivitda sezilarli bo'lmasligi kerak. Ko'pincha ko'z yoshi va shilliq qavatning oqishi tufayli o'zgaruvchan loyqalik paydo bo'ladi. Engil fotofobi keng tarqalgan. Ammo, agar ushbu alomatlardan biri aniq bo'lsa, glaukoma, uveit, keratit va hatto meningit yoki karotik-kavernoz oqma kabi boshqa kasalliklarni ham hisobga olish kerak. Tashxis odatda tarix va ko'zni tekshirish asosida amalga oshiriladi. Bunga ko'zni bo'yash, o'tkirlikni tekshirish, old kameraning tiniqligini tekshirish (imkon qadar qo'l oftalmoskopi bilan) va begona jismlarni izlash uchun qovoqlarni burish va ko'z qovoqlarining pastki qismini tekshirish kiradi. Tekshiruvlar va / yoki yo'naltirish faqat tashxisda shubha mavjud bo'lganda ko'rsatiladi.

Allergik konyuktivitning oltita tan olingan turi mavjud: mavsumiy, ko'p yillik, dori-darmonlarni qabul qilish, kontakt linzalari, vernal va atopik. Birinchi to'rtta 1-toifa yuqori sezuvchanlik reaksiyalari tufayli yuzaga keladi. Maydan avgustgacha o't gulchaglari eng yuqori cho'qqisiga chiqadi, daraxt gulchaglari esa bu davrning har ikki tomonida cho'qqisiga tushadi, bu daraxt turlariga bog'liq. Alohida bemorlarda bir nechta allergiya bo'lishi mumkin, ammo ularning belgilari har yili bir vaqtning o'zida takrorlanadi. Ko'p yillik kon'yunktivit: Bu konyuktivit bo'lib, unda simptomlar yil davomida turli xil allergenlarga javoban paydo bo'ladi, masalan, hayvonlarning junlari va uy changlari. Semptomlar ertalab yomonlashishi mumkin. Gigant papiller kon'yunktivit: keng tarqalgan sabablarga kontakt linzalari, ko'z jarrohligidan keyin (singan) tikuv va protezlar kiradi. Bu kontakt linzalari bilan bog'liq papiller kon'yunktivitning eng og'ir shaklidir. Bu kontakt linzalari va protez foydalanuvchilarida kuzatiladi. Biroq, bir martalik kontakt linzalarining

keng qo'llanilishi uning kasallanish darajasini pasaytirdi. Kontakt dermatokon'yunktivit: Ko'z tomchilari yoki kosmetika vositalariga javoban paydo bo'ladi. Bu antigistaminlar va mast hujayra stabilizatorlariga to'liq javob etishmasligi bilan tavsiflanadi. Atopik kon'yunktivit: Bu nisbatan kam uchraydigan, ammo potentsial jiddiy kasallik bo'lib, asosan atopik dermatit bilan og'rigan yosh odamlarda (boshlanishi: 25-30 yosh) ta'sir qiladi. Ko'rinishi bahorgi konyunktivitga o'xshash bo'lishi mumkin, ammo bu holat yillar davomida saqlanib qoladi va keratokonus, presenil katarakta va vaqti-vaqti bilan retinal dekolmani keltirib chiqaradigan sezilarli ko'rish kasalligi bilan bog'liq.

Hozirgi vaqtda allopatiya bozorda eng mashhurdir. Uning mashhurligining sababi shundaki, hozirgi dunyoda hayot shunchalik tez va zerikarli bo'lib qoldiki, faqat Allopatiya ommaga mos keladi. Sababi, tezkor ishda yuqori darajada mavjud. Qabul qilish oson. Uzluksiz rivojlanish. Garchi u hozirgi muhitga mos keladigan bo'lsa-da, lekin u o'zining uzoq davom etadigan ta'sirini tanqidiy yon ta'sirlar shaklida qoldiradi. Bundan tashqari, allopatiya mashhurdir, chunki bemorlarga boshqa davolash usullari haqida ko'p ma'lumot yo'q. Allopatiya bilan solishtirganda, boshqa davolash usullari - Ayurveda, Gomeopatiya va boshqalar juda xavfsiz va samarali. Shunday qilib, agar boshqa davolash usullari targ'ib qilinsa, bu aholi salomatligi uchun juda foydali bo'ladi.

LITERATURES:

1. Baran GR, Kiana MF, Samuel SP. 2014. Chapter 2: Science, Pseudoscience, and Not Science: How Do They Differ?, Healthcare and Biomedical Technology in the 21st Century (Springer), pp. 19–57.
2. Richards A, Guzman Cottrill JA. 2010. Conjunctivitis, *Pediatr Review*, 31(5):196–208
3. Smith K. 2012. Homeopathy is Unscientific and Unethical. *Bioethics* 26(9):508–512.
4. Whorton JC. 2004. Oxford University Press US, ed. *Nature Cures: The History of Alternative Medicine in America* (illustrated ed.). New York: Oxford University Press, pp. 18, 52

